



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**B. Haymonis, Episcopi Ante DCCC. Circiter Annos
Halberstadensis, Historiae Ecclesiasticae, Sive De Rerum
Christianarum Memoria, Libri X**

Haimo <Halberstadensis>

Helgestadi[i], 1671

Liber VI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10968

D. HAIMONIS
HISTORIAE ECCLESIASTICAE

LIBER VI.

CAP. I.

*De morte Commodi, & de regno Severi Imperatoris, sub
quibus illustres viri martyrizati sunt.*

Igitur, Commodus Imperatore tredecim annis functo imperio, & *Ælio Pertinace* post eum solis sex mensibus; *Severus* suscepit principatum. Sed & *Victore* Papa X. annis Episcopatu functo, *Zephyrinus* suscepit sacerdotium. Erant eo tempore plurimi ecclesiastici viri nobiles, & stylo illustres; *Heraclitus*, qui in Apostolorum commentatus est, & *Maximus*, qui de famosissima omnium hæreticorum questione differuit, unde sit malū? Sed & *Candidus* in Hexaameron, id est, de principio Genesios scripsit: *Appius* quoque, Hi, cum quibusdā aliis, hæreses ortas suis temporibus confutant, & maxime hæresin *Pauli Samosatani*, habentis auctoritatem à quodam *Artemone*, dicentis: *purum hominem, & absque Deo fuisse Salvatorem*: & mentientis, id ipsum ab Apostolis antiquitus fuisse traditum. Interea *Severo* quoque adversus ecclesiam sæviente, martyres multi efficiuntur, præcipue tamen apud Alexandriam. Quo ex omni *Egypto* ac *Thebaide*, velut in quoddam stadium pietatis, athletæ ducebantur. In quibus & *Leonides*, pater *Origenis*, pro fide Christi capite plexus est, qui teneræ adhuc ætatis supra dictum puerum dereliquit.

HAY-

Hujus scilicet Origenis vitam, & actus, & dogmata, si quis vult plenius nosse, legat *Eusebium*, de quo hic transferimus. Qui de eo tanta & talia scribit, quanta & qualia non est dignum huic compendio inferere; maxime cum noverimus, prædictum *Eusebium*, à quibusdam ecclesiasticis viris aliquantulum notatum fuisse, quod nimius fuerit in laude Origenis. Illud vero de eo breviter enarrabimus, quod etiam orthodoxi quoque, & religiosi viri diffiteri non possunt.

Origenes, Leonidis martyris filius, & ipse fere à pueritia voluntate martyr, & forsitan actu, nisi quia à matre, surripiente noctu vestes ejus, pia fraude præpeditus est, magnam à Deo & manifestam gratiam scientiæ consequitur, potens in Grammatica, & cæteris communibus literis, & in omni Philosophica eruditione apprime institutus. Maxime autem in lectione & doctrina divinorum voluminum, potentissimus illius temporis, & famosissimus indagator. Hic ergo, pro magna & incredibile scientiæ prærogativa, Doctor ecclesiæ apud Alexandriam à *Demetrio* istius loci Episcopo constituitur, cathedramque doctoris obtinet

ner tertius post *Pantenum & Clementem*; *cujus & ipse extitit auditor.* Vbi dum verbum Dei palam, tam viros quam foeminas instituens, docet, & occasionem omnis turpis maledicti vult infidelibus excludere, quaedam minus perfecti sensus exercet in proprio corpore, sed ferventis fidei, & nimiae castitatis opera. Nam cum ante omnia praecipua Evangelica & voces Salvatoris observaret, & observari praeciperet, illud Evangelicum attendens; *quia sunt eunuchi, qui se castraverunt propter regnum Dei*; dominicam vocem re atque opere mox in semetipso aggreditur adimplere. Tunc igitur maxime dat operam doctrinae & praedicationi, quando adversarijs nulla derelicta est obrectandi suspicio. Tunc, ut Apostolus dicit, verbum Dei oportune praedicat, & importune, per diem & per noctem, publice & privatim, in abstinence plurima, in jejunijs indeficientibus, vigiliis pene jugibus, ita ut, si quando parum aliquid somni naturalis necessitas exigeret, hunc ille non super stratum, quo omnino nullo utebatur, sed super nudi soli dependeret superficiem. Fertur autem, quod ex eius auditorio plurimi de utroque sexu martyres effecti sunt. Extant ejus ingenii libri multi; inter quos in sacras Scripturas Commentarios edidit sane doctissimos. Item xxx. libros in partem quandam *Isaie* Prophetae commentatur: in *Ezechielem* quoque viginti & quinque libros, totidemque in *Cantica*

H

Canti-

Canticorum. Librum etiam *de Martyribus* ad *Ambrosium* scripsit, tanta & tam districta spiritus virtute, ut ejus sententiis, tanquam validissimis muris, multos ad martyrium stabiliret. Sunt & alia opuscula pene innumerabilia, quæ omnia in hoc compendio enumerare non est opus. Sed illud præclarum fertur de eo, quod nunquam permisit ea, quæ in ecclesiis differebat, à notariis excipi, nisi quando jam l. x. ætatis agens annum, multo usu & labore plurimum fiduciæ in verbo Dei acceperat. Iam scilicet, quando in eo erat vitæ gravitas, & maturitas ætatis, & multa experientiæ autoritas. Inter quæ eruditionum suarum studia ne illud quidem omisit *Origenes*, perscrutari & addiscere Hebrææ linguæ virtutem, ut cognosceret vel ea, quæ à *Iudæis* leguntur, qualia sint; vel cæterorum interpretum, qui præter lxx interpretati sunt, quanta esset eruditionis diversitas: Ita ut præter istas, quæ in usu sunt, *Aquila*; vel *Symmachi*, vel *Theodotionis*, invenerit etiam alias interpretationes, in absconditis & secretis latentes; in quibus nec nomina quædam interpretum reperit scripta. Dicit autem, quod aliam repererit in *Actiaco* littore, apud *Nicopolim*, aliam in *Hiericho*; atque alias in aliis locis. Sed & adversum hæreticos confutandos, tam viva voce, quam librorum discretis disputationibus, elaboravit. Nam & *Berillum*, *Bolstræ* urbis *Arabia* Episcopum, qui dicebat *Salvatorem nostrum neque exstitisse ante carnis*
nativi-

nativitatem, neque propriam habere divinitatis existentiam, sed hoc solum, quod paterna deitas in eo habitaret; disputando confutavit; & Celsum quendam, Epicureum Philosophum, qui contrarios libros fidei scripserat.

H A Y M O.

Vnde plurimum admirari non sufficio, quod vir tam illustris, tam aperte rebellans & obvians hæreticis, devolutus sit in notissimam hæresin & errorem, scilicet: quod Seraphin in Esaia Spiritum Sanctum exposuerit, & in alio loco de pœnitentia diaboli scripserit, & de absolutione reproborum post mille annos, & multa alia, quæ orthodoxæ fidei adversantur; maxime cum abstinentissimæ & castissimæ vitæ fuisse referatur, & tam præclaræ doctrinæ, tamque puri & lucidi sermonis.

H A Y M O.

Ego sane de eo, salva fide patrum dixerim, vel quod hæc omnino non scripserit, sed ab hæreticis, ob præclarum nomen ejus obfuscandum, maligne conficta sint & conscripta, & nomine suo prætitulata; vel, si scripsit, non statuit ex sententia, sed differuit ex opinione. Nam, ut ipse dicit, Philosophorum & hæreticorum dogmata didicerat, ne ad eos convincendos imparatior esset, si ignoraret, quæ apud ipsos erant. Et fortasse cum in aliquibus locis scribendo attingit eorū errores, calumniatus aliquis est, hoc à semetipso di-

H 2

xiste.

xisse. Quod si vero prædictas hæreses, ut placet quibusdam, ex sententia scripsit, valde compatiendum est tam eruditi pectoris viro, qui tantam nobis eruditionis copiam ministravit. Cujus vitia, si quæ sunt in scriptis, potest eorum, quæ fideliter scripsit, luminosus quidam ac cælestis splendor exsuperare. De quo & à patribus dictum est, quia *ubi bene scripsit, nemo melius*. Quod autem erratum est ab Origene, & contra orthodoxam fidem aliquid descriptum, opinor hoc ei accidisse, quod nimio lectionis studio Philosophos est amplexus. Attigerat enim, & omnino affectus fuerat, secreta *Platonis & Pythagoræ, Zenonisque Stoici, & Cerinthi* volumina, cæterorumque Philosophorū. Et fortasse, quia nimis est immoratus, & diutius ebibit de calice Babylonis inaurato, quodammodo coactus est de ejus fæce in sacram scripturam aliquid effundere. Ex quo valde & vigilanter cavendum est ecclesiasticis viris, ne nimis Philosophicis institutis dent operam, ne forte, cum inebriati fuerint inanibus poculis, & tumidis assertionibus inflati, difficilius retracto pede ad humilitatem Christi revo-centur, & tardius fidei nostræ acquiescant, quandoquidem edocti sunt contraria. Nec hoc dicendo artium lectores damnamus, vel artes; nam & ipsæ non inutiliter leguntur, ad profundas quæstiones enodandas, & pertractandas rationes. Quippe ipsa est domina artium, & ei cæteræ ut pedissequæ famulantur. Verum quosdam
Scho-

Scholasticos non mediocriter reprehendimus, qui libris gentilium tam familiariter adhærent, & totos se immergunt, ut totum pene in eis suæ cursum eruditionis consumant. Quam honestius erat ecclesiasticæ intendere disciplinæ! quam rectius & facilius Sacræ Scripturæ libros addiscere! Quibus legendis si darent operam, paucioribus certe temporis spatiis totam in se Bibliam transfunderent, quam omnes illas frivolas, & penè inutiles scientiolas, quibus occupantur. Sed ecce dum nimis Origeni intendimus, & ejus occasione hunc facimus excursum, contra legem compendii, pene cæterorum, qui per idem tempus fuerunt, & verbo & exemplo juverunt ecclesiam, obliti sumus. Vnde nunc ad narrationis ordinem revertamur. Severus regnat annis xix.

CAP. IV.

De Alexandro, Episcopo Hierosolymorum.

Itaque, Severo Imperatore xix. annis functo imperio, & tunc tradito filio ejus, Alexander quidam, de quo ante memoravimus, confessionis titulo satis clarus, Hierosolymorum Ecclesiæ subrogatur Episcopus; cum forte, ex gente Cappodocum, ubi erat præclaræ urbis Episcopus, Hierosolymam orandi gratia advenisset, & omnibus divino oraculo innotuisset, tali voce cœlitus emissa; *Suscipite Episcopum, qui vobis à Deo destinatus est!* Captus ergo, non sinitur ad proprium Episcopatum reverti, sed ibidem residere cogitur;

gitur; cum tamen adhuc superesset prædictus ejusdem loci Episcopus *Narcissus*, sed fessus senio, pontificali ministerio sufficere non potens. Interea *Serapion* quoque, Antiochiæ Episcopus, vir magnæ eruditionis, cujus multa habentur opuscula, defungitur; cui succedit *Asclepiades*, & ipse unus ex præclaro numero Confessorum. *Antoninus* regnat VII. annis & sex mensibus.

CAP. V.

De Zephyrino, Calisto, &c. Romanis Pontificibus.

Sed & *Antoninus* Imperator diem obiit, cui succedit *Macrinus*. Quo in brevi consummato, id est, post annum; successit alius *Antoninus*. Cujus primo imperii anno *Zephyrinus*, Romanus pontifex, dum obiit, *Calistus* succedit, qui sedit annis octo; quo etiam finem faciente, præsidet *Urbanus*, qui & ipse post VIII. annos, sedem reliquit *Pontiano*. Sed & *Antonino*, quatuor annis functo imperio, succedit *Alexander*.

CAP. VI.

De Epistolis facundis patrum, repositis in Bibliotheca Hierosolymorum.

HAYMO.

Per idem tempus florent in ecclesia disertissimi viri, quorum Epistolas, quas ad se invicem dabant, tam facundas, quam fœcundas, *Alexander*, venerabilis Hierosolymorum Episcopus, in Bibliotheca Hierosolymorum, quam & ipse multo labore & sumptibus
ad

ad posterorum utilitatem construxerat, facit diligenter reponi.

H A Y M O.

Agimus gratias tantæ Patrum diligentia, quorum circa sacras scripturas tam ferventissima occupatio, & tam jugis sollicitudo fuit, ut non solum scriberent libros, vel explanarent, sed etiam scripta quorumlibet virorum illustrium divinitus inspirata, multis laboribus, multis quoq; expensis, manibus notariorum sibi coacervarent, ad profectum universalis ecclesiae. Hæc ergo mercimonia preciosa, hic verus exstitit thesaurus, comparare sibi scripta majorum, & complere Bibliothecam, aggregare libros in Archivis templorum magis, quam nummos in arca. Audiant hujus temporis Ecclesiasticae personæ, & rubore confundantur, quia à vestigiis Patrum tam impudenter, & imprudenter recesserunt; quod servi facti sunt ancillarum, ambitionis, & pecuniæ: Et qui potuerunt sublimes scripturas indagare, fortassis facilius, quam majores nostri, cum illorum diligentia exemplaribus copiosius abundant; proh pudor! nunc ad infima rerum & contemptibilia, ad civiles causas & loculos convertuntur. Sed hæc hæcenus. In illis diebus *Hippolytus* Episcopus, multorum conditor opusculorum, inter cætera sua libellum de *Pascha* edidit; in quo etiam temporum Canonem & descriptionem quandam pulchra ratione depingit.

BEDA.

Hic decemnovenalem circulum Paschæ reperiens, dedit occasionem *Eusebio*; qui de eodem decemnovenali circulo tractatum composuit. *Alexander* regnat XIX. annis.

CAP. VII.

De persecutione Maximini Caesaris adversus Christianos.
Interea *Alexandro* Imperatore defuncto, *Maximinus* Cæsar succedit. Iste primus ex militari corpore, absque decreto Senatus, Imperator efficitur. Qui, dum odio fertur adversus prædecessoris sui *Alexandri* domum, & matrem ejus *Mammæam*, pro eo maxime, quod Christiana erat; & *Origenem* presbyterum, quem Romam accitum & honorifice habitum ipsa audierat: qui tunc non solum *Alexandriæ*, sed toto orbe clarus habebatur; Hac, inquam, occasione persecutionem commovet per ecclesias, maxime adversus Doctores ecclesiarum. *Maximinus* regnat tribus annis.

CAP. IIX.

De morte Maximini Caesaris & successione Gordiani.
Sed per Dei providentiam in brevi consummatus, simul finem vitæ & persecutionis facit. Post quem imperat *Gordianus*.

CAP. IX.

De Pontiano & Fabiano Romanis Pontificibus.
Pontiano vero Romano Pontifice tunc finem faciente, succedit *Antherus*. Qui cum non amplius quam mense

mente uno ministrasset, sacerdotium reliquit *Fabiano*.
Hic testimonio Spiritus Sancti in specie columbæ su-
per caput ejus descendente, Episcopus ordinatur;
quod alii de eo, alii de *Zephyrino* Episcopo, factum fu-
isse tradunt.

CAP. X.

De Africano Scriptore.

Per idem tempus *Africanus* inter Scriptores ecclesia-
sticos nobilis habetur. Hic multos scribit libros &
epistolas; inter quos *Matthæi* & *Luçæ*, in generatione
Christi, evidentissime ostendit consonantiam, & *Chro-
nicam* ipse componit. *Gordianus* imperat sex annis.

CAP. XI.

De Philippo primo Imperatore Christiano.

Interea *Gordiano* Imperatore finem faciente, *Philip-
pus* cum *Philippo* filio suo succedit. Hic primus omni-
um Imperatorum Christianus fuit. Cui volenti inter-
esse *Vigiliis Paschæ*, & communicare mysteriis, resti-
tit *Fabianus* Papa, nec permisit, donec confiteretur
peccata sua, & staret inter pœnitentes. Hic post ter-
tium sui imperii annum, cum millesimus à conditio-
ne Romæ annus esset expletus, magnificis ludis cele-
brat Urbis natalem.

CAP. XII.

*De persecutione Christianorum per Decium Imperatorem,
& de Antonio monacho.*

Post hunc *Decius* succedit. Hic cum *Philippos*, pa-
I trem

rem & filium, interfecisset, & ob odium eorum infestus esset Christianis, persecutionem movere ecclesiis. In qua *Fabianus* in urbe Roma martyrio coronatur, *Cornelio* succedente, qui & ipse resolvitur martyrio. In Hierosolymis quoque *Alexander* Episcopus, vir eruditissimus pro Christi confessione, post longævæ vitæ venerandam canitiem, post multos cruciatus & vincula, inter ipsa vicissim sibi succedentia tormenta deficit.

B E D A.

Tunc sanctus *Anthonus* monachus Ægypto dicitur exortus. Interea sub *Decio* persecutio Christianis illata vehementer exarsit, & innumerabiles sancti de utroque sexu, maxime apud Alexandriam, agones desudant; ita ut crederes prima persecutionum tempora renovari; de quibus *Dionysius* Alexandrinus Episcopus in Epistolis suis ad Fabianum Episcopum plenissime refert. Qui & ipse *Dionysius* postmodum capitis plectitur sententia.

C A P. XIII.

De Novato presbytero, heretico.

Sed quia in arca Domini etiam paleæ erant cum tritico, aliquanti tunc ad primam judicis faciem Christum negant, ad aras prosiliunt, timentes magis bonorum temporalium direptionem, quam summum bonum amantes. De quibus prædixerat Dominus, *quod qui pecuniam amant, haud difficile labantur.* Cornelius cum sederet, *Novatus*, Cypriani Episcopi presbyter, exsurgit. Hic
à ju-

à juventute spiritu immundo vexatus, cum tempus aliquantum apud exorcistas consumpsisset, ægritudinem incurrit gravem, ita ut desperaret. Vnde & jacens in lecto pro necessitate aqua perfusus est, nec reliqua in eo, quæ in baptisatis solent, solenniter ad impleta sunt: unde & Spiritum Sanctum nunquam potuit promereri. Hic Romam veniens, elatione tumidus, spem salutis penitus, etiam si digne poenituissent, novo dogmate conatur lapsis adimere. Ex quo & princeps efficitur hæreticorum *Novatianorum*, qui ab ecclesia separati, novo nomine, *Catharos*, id est *mundos* se appellaverunt. Ob quam rem concilium sacerdotale celeberrimum in urbe Roma congregatur; cujus acta concilij sequens libellus explicabit.

